Janina Kotlińska

MAJĄTEK KOMUNALNY W SFERZE USŁUG SPOŁECZNYCH
(NA PRZYKŁADZIE POZNANIA)

Wstęp

Majątek komunalny jest ważnym elementem w działalności jednostki samorządowej, z jednej strony służy realizacji zadań, przysparza jej dochodów (jednorazowych i wpływających systematycznie), a z drugiej strony wymaga wydatków, tak bieżących, jak i inwestycyjnych.

Majątek komunalny, wykorzystywany przez jednostki samorządu terytorialnego w celu realizacji nałożonych na nie zadań, ma szczególne znaczenie w miastach na prawach powiatu, czyli w tych jednostkach, które w ramach jednego budżetu realizują zarówno zadania gminy miejskiej, jak i powiatu grodzkiego. W takiej jednostce samorządowej sytuacja jest o tyle skomplikowana, że majątek gminy może być wykorzystywany do prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej, natomiast majątek samorządu powiatowego – tylko do prowadzenia działalności w sferze użyteczności publicznej. Oprócz tego majątek komunalny może być wykorzystywany w celu realizacji zadań nałożonych na jednostkę samorządu terytorialnego przez inne podmioty niż dana jednostka.

Jednostki samorządu terytorialnego, w celu zaspokajania potrzeb społeczności danego terenu, realizują szeroki wachlarz różnego rodzaju zadań. Zadania te dotyczą zarówno świadczenia usług przy wykorzystaniu elementów infrastruktury technicznej znajdującej się na danym terenie, jak i elementów i instytucji zaliczanych do infrastruktury społecznej. Ze względu na tematykę poruszaną w tym ze-

szycie, przedmiotem opracowania będzie nie cały majątek komunalny danej jednostki samorządowej, a jedynie wykorzystywany przez różnego rodzaju podmioty w celu świadczenia usług społecznych w mieście na prawach powiatu.

Na przykładzie Poznania autorka przedstawia, jaką część tego majątku organy miasta na prawach powiatu wykorzystywały w celu realizacji zadań w sferze usług społecznych w latach 1999–2001 i z czego wynikały zaistniałe zmiany w tym zakresie, jaka forma organizacyjno-prawna dominowała wśród podmiotów świadczących usługi społeczne w Poznaniu oraz jak rozkładała się wartość majątku komunalnego pomiędzy poszczególne formy organizacyjno-prawne tych podmiotów i jakie było jego dotychczasowe umorzenie. Celem artykułu jest również odpowiedź na kolejne pytania, a mianowicie: W jakich sferach usług społecznych wartość wykorzystywanego majątku komunalnego była najwyższa? Jakie placówki w tym zakresie w tych sferach dominowały? Jaka część majątku komunalnego była wykorzystywana w celu świadczenia usług społecznych przez inne podmioty niż samorządowe? Jakie dochody z rzeczowego majątku komunalnego zasilały w latach 1999–2001 budżet Poznania? Jakie środki z budżetu miasta w tym okresie przeznaczone były na jego utrzymanie, a także inwestowanie w poszczególnych rodzajach usług społecznych?

Odpowiedzi na wyżej postawione pytania i przeprowadzona w tym opracowaniu analiza mają umożliwić wskazanie tych sfer usług społecznych, konkretnych podmiotów i form organizacyjno-prawnych podmiotów świadczących omawiane usługi, z którymi związana jest największa wartość rzeczowego majątku komunalnego Poznania, wskazanie tych sfer usług społecznych, które pochłaniają najwięcej środków z budżetu na utrzymanie i inwestowanie w majątek komunalny. Przedstawione dane mają również umożliwić wskazanie, w jakim stopniu dochody z rzeczowego majątku komunalnego finansują wydatki z nim związane w ogóle, w tym w sferze usług społecznych.

1. Pojęcie majątku komunalnego, sposoby jego nabywania i gospodarowania przez organy miasta na prawach powiatu

Dla prowadzonej w dalszej części opracowania analizy niezbędne jest zdefiniowanie pojęcia mienia i majątku komunalnego gminy i powiatu. Pojęcie mienia pojawia się często zamiennie z pojęciem „majątek komunalny. Nie są to jednak pojęcia tożsame.

Pojęcie „majątek komunalny" używane jest w dwóch znaczeniach, tj. węższym i szerszym. W ujęciu węższym majątek komunalny definiuje się jako ogół aktywów majątkowych przysługujących danemu podmiotowi, gdzie aktywa rozumia-

ne są jako prawa majątkowe, czy też prawnie chronione posiadanie[1]. W ujęciu szerszym „majątek" oznacza nie tylko aktywa, ale również pasywa danego podmiotu, czyli zobowiązania związane z majątkiem samorządowym. Warto zauważyć, że powszechnie stosowane jest raczej pierwsze ze wskazanych ujęć.

Pojęcie „mienie komunalne" (w odróżnieniu od ww. pojęcia) nie zawiera w sobie wskazania podmiotu będącego jego właścicielem. Tym samym pozwala to na używanie tego pojęcia, nie adresując go do żadnej konkretnej jednostki. Odnosi się ono przy tym jedynie do aktywów. W takim pojęciu mienia samorządowego nie mieszczą się więc pasywa, tzn. wszelkiego rodzaju zobowiązania związane z mieniem samorządowym. Stanowisko takie jest już raczej ugruntowane wśród autorów zajmujących się tematyką mienia samorządowego[2]. Odmienny pogląd w tym zakresie wyraża A. Agopszowicz (według tego autora mienie komunalne to zarówno aktywa, jak i pasywa)[3].

W konstytucji z 1997 roku nie została rozwinięta kwestia mienia komunalnego. W art. 165 ust. 1 określa się jedynie, że jednostkom samorządu terytorialnego przysługuje prawo własności i inne prawa majątkowe[4]. W świetle ustawy o samorządzie gminnym[5] mieniem komunalnym jest własność i prawa majątkowe należące do poszczególnych gmin, ich związków oraz mienie innych komunalnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw. Mieniem komunalnym są prawa rzeczowe, prawa autorskie, prawa do wód i kopalin, wierzytelności, prawa udziałowe, prawa płynące z akcji należące również do takich podmiotów, jak: fundacje, spółki z o.o. i spółki akcyjne. Muszą to być jednak podmioty utworzone przez gminę lub inną gminną osobę prawną pod warunkiem, że całość udziałów – akcji – należy do gminy i/lub gminnych osób prawnych.

Ustawa o samorządzie powiatowym[6] – podobnie jak o samorządzie gminnym i województwa – ujmuje mienie jako jednorodny zespół praw majątkowych i nie dzieli go, np. na mienie publiczne, komercyjne itp. Nie dzieli się go również w za-

---

[1] P. Radzimiński, *Mienie gminne. Zagadnienia podstawowe*, w: *Studia nad samorządem terytorialnym*, red. A. Błaś, Kolonia Limited, Wrocław 2002, s. 162.

[2] Np. J. Niczyporuk, *Mienie komunalne*, w: *Ustrój administracji publicznej*, red. J. Szreniawski, Wyd. UMCS, Lublin 1995, s. 98; S. Dudzik, *Działalność gospodarcza samorządu terytorialnego*, Wyd. Zakamycze, Kraków 1998, s. 32.

[3] A. Agopszowicz, Z. Gilowska, M. Taniewska-Peszko, *Prawo samorządu terytorialnego w zarysie*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999, s. 89.

[4] Ustawa z 2.04.1997 r. – Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej, DzU nr 78, poz. 483, art. 165.

[5] Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn. DzU 1996, nr 13, poz. 74 z późn. zm. (ustawa o samorządzie terytorialnym z 1990 roku, na mocy ustawy z 29.12.1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy administracyjnej państwa, DzU nr 162, poz. 1126, zmieniła nazwę na ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym).

[6] Ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym, tekst jedn. DzU 2001, nr 142, poz. 1592 z późn. zm.

leżności od tego, jaki akt prawny, decyzja administracyjna czy zdarzenie przewidziane przez prawo cywilne legły u podstaw nabycia tego mienia przez powiat.

Powiat – zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy o samorządzie powiatowym – jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia powiatu. Powiat może więc korzystać z rzeczy (nieruchomości i rzeczy ruchomych), w szczególności może on pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. Nie wyłącza to jednak pewnych uregulowań prawnych, które trzeba respektować w odniesieniu do dysponowania poszczególnymi składnikami majątkowymi wchodzącymi w skład tego mienia[7].

Pojęcie „majątek komunalny", którym będę posługiwać się w dalszym ciągu tego opracowania, rozumiany jest w znaczeniu węższym. Pod pojęciem majątku komunalnego będzie krył się więc majątek konkretnej jednostki samorządowej, tj. miasta na prawach powiatu, a więc majątek wykorzystywany przez władze lokalne do prowadzenia działalności gospodarczej w sferze użyteczności publicznej, jak i prowadzenia działalności w sferze zarobkowej..

W prezentowanym opracowaniu nie będzie jednak analizowany cały majątek tej jednostki, a jedynie jego część. Majątek komunalny można bowiem podzielić na majątek rzeczowy i finansowy. Majątek rzeczowy (omawiany w tym opracowaniu) stanowią szeroko pojęte nieruchomości, czyli grunty przeznaczone na cele publiczne o charakterze lokalnym, tj. pod budownictwo komunalne, tereny zieleni miejskiej itp., budynki mieszkalne i lokale stanowiące komunalne zasoby mieszkaniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, obiekty i urządzenia lokalnej infrastruktury społecznej, lasy, majątek przedsiębiorstw oraz innych komunalnych osób prawnych, a także udziały w formie aportów rzeczowych w spółkach prawa handlowego. Nie będzie analizowany w tym opracowaniu majątek finansowy badanej jednostki samorządowej, czyli dochody budżetowe oraz wartości niematerialne i prawne (tj. finansowe udziały jednostki samorządowej w innych podmiotach).

Zarówno gmina, jak i powiat, mogą stać się właścicielem mienia komunalnego w różny sposób. Ustawa o samorządzie gminnym w art. 44 stanowi, że gmina nabywa mienie komunalne na podstawie ustawy, czyli w drodze uwłaszczenia lub przez przekazanie mienia, w związku ze zmianą jej granic; na mocy porozumienia bądź decyzji administracyjnej, w wyniku przekazania przez administrację rządową; w wyniku własnej działalności gospodarczej; przez inne czynności prawne, jak i w innych przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

---

[7] Na przykład kwestia zarządzania obiektami użyteczności publicznej została uregulowana w ustawie z 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, DzU nr 132, poz. 622 z późn. zm.; w odniesieniu do komunalnych nieruchomości, domów na nich stojących i lokali w tych domach stosuje się przepisy kodeksu cywilnego, ustawy z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami i ustawy z 21.06.2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, DzU nr 71, poz. 733.

Gmina może nabyć mienie w drodze wykonania prawa pierwokupu do nieruchomości zurbanizowanej, nie zabudowanej i przeznaczonej w planach miejscowych na realizację celów publicznych, uprzednio nabytej przez sprzedawcę od skarbu państwa (SP) lub jednostki samorządu terytorialnego. Posiada ona uprawnienie do nabywania nieodpłatnie nieruchomości od Agencji Własności Rolnej SP pod warunkiem, że przeznaczeniem tej nieruchomości będzie służenie celom związanym z inwestycjami infrastrukturalnymi, ważnymi dla wykonywania zadań własnych gminy[8]. Gminom przysługuje również prawo do nabywania nieruchomości w drodze darowizny z pierwszeństwem przed innymi podmiotami samorządowymi, z zasobów SP przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej[9].

Nabycie mienia komunalnego przez samorząd powiatowy następuje na podobnych – jak w przypadku gminy – zasadach. W art. 47 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym znajdujemy informację, że nabycie mienia przez powiat następuje na mocy ustawy (nie może to być jednak mienie jakiejkolwiek gminy), przez przekazanie w związku z utworzeniem lub zmianą granic, w wyniku przejęcia od skarbu państwa na podstawie porozumienia, z wyłączeniem roszczeń reprywatyzacyjnych oraz realizacji programu powszechnego uwłaszczenia, przez inne czynności prawne, jak i w przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

Możliwości przejęcia mienia przez powiat jest wiele. Może to następować w drodze zakupu, realizowanych inwestycji, wywłaszczenia, na podstawie umów zamiany, darowizny, w drodze dziedziczenia testamentowego, zapisu, zasiedzenia, przejęcia za długi. Nie jest też wykluczone nieodpłatne nabycie nieruchomości przez powiat od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa lub Agencji Mienia Wojskowego, jeśli będą one niezbędne do realizacji celów powiatu[10]. Z bezpłatnego przekazania miastom na prawach powiatu wyłączono jednak: mienie skarbu państwa wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej SP, wchodzących w skład zasobu nieruchomości SP nie służących do wykonywania zadań powiatów; mienie będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe; prawa do akcji i udziałów należących do SP oraz mienie przedsiębiorstw państwowych, dla których organem założycielskim są wojewodowie lub minister SP[11].

Jednostki samorządu terytorialnego powinny odpowiednio zarządzać posiadanym majątkiem komunalnym, tzn. podejmować działania zmierzające do jego

---

[8] Ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami, tekst jedn. DzU 2000, nr 46, poz. 543, art. 14.

[9] Ustawa z 10.06.1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od Wojsk Federacji Rosyjskiej, DzU nr 79, poz. 633.

[10] J. Szachułowicz, M. Krassowska, A. Łukaszewska, *Gospodarka nieruchomościami. Przepisy i komentarz*, wyd. 2 zmienione, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002, s. 94.

[11] Rozporządzenie Rady Ministrów z 2.02.1999 r. w sprawie trybu przekazania mienia przez Skarb Państwa powiatom i miastom na prawach powiatu oraz określenia kategorii mienia wyłączonego z przekazania, DzU nr 13, poz. 114.

efektywnego wykorzystania, które to będzie przynosić maksymalne dochody, gwarantować optymalne zaspokajanie potrzeb i pochłaniać jak najmniej środków z budżetu samorządowego. Sposób gospodarowania majątkiem komunalnym jest ściśle powiązany z określonymi ustawowo zadaniami jednostki samorządowej. Powinien on więc uwzględniać m.in. interes mieszkańców tworzących wspólnotę samorządową oraz być zgodny ze strategią rozwoju danej jednostki samorządowej. Z tego względu dysponowanie poszczególnymi składnikami majątku komunalnego obwarowane jest wieloma ograniczeniami.

Jednostki samorządu terytorialnego, a więc i miasta na prawach powiatu mogą gospodarować majątkiem komunalnym przy użyciu zarówno form właściwych prawu cywilnemu, jak i form administracyjno-prawnych, charakteryzujących się władczością podejmowanych rozstrzygnięć[12]. Dobór formy jest przy tym ściśle powiązany ze sposobem pozyskiwania środków do budżetu samorządowego.

Wśród czynności prawnych podejmowanych w formie rozstrzygnięć o charakterze administracyjno-prawnym przykładowo wskazać można oddanie majątku komunalnego w trwały zarząd. Jest to forma prawna władania nieruchomością przez państwową lub samorządową jednostkę organizacyjną (art. 43 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami), która nie posiada osobowości prawnej (np. gminny zakład budżetowy). Gminna (powiatowa) jednostka organizacyjna, która przejęła nieruchomość w trwały zarząd ma prawo do korzystania z niej, w szczególności może wykorzystywać ją w celu prowadzenia działalności statutowej. Za zgodą organu nadzorującego jednostka może: dokonać, np. zabudowy, odbudowy lub modernizacji obiektu budowlanego na nieruchomości; oddać nieruchomość w najem, dzierżawę albo użyczyć w drodze umowy zawartej na czas nie dłuższy, niż okres trwania zarządu.

Podstawę gospodarowania majątkiem komunalnym stanowią też czynności podejmowane w formach właściwych dla prawa cywilnego. Formami tymi są: sprzedaż, użytkowanie wieczyste, najem, dzierżawa, użyczenie, a także wniesienie jako wkład niepieniężny (aport) do spółki.

Sprzedaż nieruchomości jest sposobem gospodarowania majątkiem, który przynieść może znaczne, ale jednorazowe wpływy do budżetu samorządowego. Oddanie nieruchomości w najem bądź dzierżawę jest z kolei korzystne nie tylko ze względu na uzyskiwanie stałych dochodów, ale także dlatego, że najemcy i dzierżawcy zobowiązani są do ponoszenia nakładów związanych z używaniem rzeczy. Odciąża to częściowo organy samorządowe z ponoszenia kosztów związanych z eksploatacją tych obiektów[13].

---

[12] M. Kalisiak, W. Paluch, *Działalność gospodarcza gminy i powiatu*, Wyd. Zachodnie Centrum Organizacji, Zielona Góra 2000, s. 40.

[13] S. Kańduła, *Samodzielność gminy w zakresie gospodarki nieruchomościami komunalnymi*, w: *Samodzielność samorządu terytorialnego w Polsce*, red. E. Denek, Zeszyty Naukowe nr 7, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań 2001, s. 90.

Majątek stanowiący własność gminy może być wnoszony jako aport do spółki, w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego (art. 58 ustawy o gospodarce nieruchomościami). Wniesienie to jest możliwe po zarejestrowaniu spółki i nadaniu jej osobowości prawnej. Szczegółowe uregulowania dotyczące aportów wynikają z kodeksu handlowego[14] oraz umowy spółki.

2. Wartość majątku komunalnego w Poznaniu w latach 1999–2001

Rzeczowy majątek komunalny można rozpatrywać zarówno w ujęciu ilościowym, jak i ujęciu wartościowym. W ujęciu ilościowym wymienia się jego składniki, tj. grunty, budynki, budowle itd. Natomiast w ujęciu wartościowym rzeczowy majątek komunalny danej jednostki samorządowej podać można w wielkości brutto, czyli według wartości początkowej i netto, czyli według wartości uwzględniającej dotychczasowe umorzenie majątku. Wartość rzeczywista majątku komunalnego (uwzględniająca wartość umorzenia) może bardzo odbiegać od początkowej wartości poszczególnych składników tego majątku. W opracowaniu tym autorka – jako podstawę prowadzonych rozważań – przyjęła wartość netto majątku komunalnego, wskazując, tam gdzie wydaje się to konieczne – stopień jego dotychczasowego zużycia.

Wartość rzeczowego majątku komunalnego Poznania w latach 1999–2001 prezentują dane zawarte w tabeli 1. Z danych tej tabeli wynika, że w badanym okresie wartość rzeczowego majątku komunalnego wzrastała. Wzrost ten – mimo rosnącego co roku zużycia majątku (największe dotyczyło budynków, lokali i dróg) – był wynikiem procesu komunalizacji majątku SP dokonywanego na wniosek władz Poznania (władze Poznania wystosowywały stosowne wnioski o komunalizację mienia do wojewody), wzrostu wartości gruntów w Poznaniu oraz oddawania do użytku wcześniej rozpoczętych inwestycji. Przyczyną tego wzrostu było też m.in. przekształcenie Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w spółkę z o.o. (w 1999 roku) oraz zmiana wartości majątku pozostającego w dyspozycji miejskich jednostek organizacyjnych.

Największą wartość netto w łącznym rzeczowym majątku komunalnym Poznania stanowią grunty komunalne (około 90% w badanym okresie). Na drugim miejscu w latach 1999–2000 znalazła się wartość realizowanych, a nie zakończonych w danym roku inwestycji, a w 2001 roku wartość rzeczowego majątku jednostek budżetowych. Na trzecim miejscu były drogi administrowane przez Zarząd Dróg Miejskich, a w dalszej kolejności majątek komunalny pozostający w dyspozycji

[14] Rozporządzenie Prezydenta RP z 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy, DzU nr 57, poz. 502 z późn. zm.

Tabela 1.

Wartość netto rzeczowego majątku komunalnego w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego	14 616 653 475	100,00	16 043 614 274	100,00	16 439 356 534	100,00
Majątek jednostek budżetowych	211 733 002	1,45	307 282 956	1,91	614 640 168	3,74
Majątek zakładów budżetowych	308 493 844	2,11	205 884 433	1,28	220 946 521	1,34
Majątek gospodarstw pomocniczych	4 986 443	0,03	23 446 970	0,15	26 870 562	0,17
Majątek instytucji kultury	30 169 962	0,21	28 789 443	0,18	31 021 883	0,19
Majątek zakładów opieki zdrowotnej	51 005 705	0,35	66 436 774	0,41	105 368 864	0,64
Wartość gruntów komunalnych	13 160 000 000	90,03	14 580 000 000	90,88	14 870 000 000	90,45
Drogi administrowane przez Zarząd Dróg Miejskich	364 170 770	2,49	277 786 917	1,73	331 809 379	2,02
Wartość inwestycji	450 483 158	3,08	468 146 023	2,92	151 740 524	0,92
Majątek komunalny w dyspozycji innych osób prawnych	35 610 591	0,25	85 840 758	0,54	86 956 633	0,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

podmiotów mających różne formy organizacyjno-prawne gospodarki budżetowej. W badanym okresie majątkiem komunalnym o najmniejszej wartości dysponowały gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych[15].

Grunty mające najwyższą wartość w łącznym rzeczowym majątku komunalnym Poznania, stanowiły powierzchnię odpowiednio: 9295,8 ha na koniec 1999 roku, 9737,9 ha na koniec 2000 roku i 10 120,7 ha na koniec 2001 roku. Ich powierzchnia więc zmieniała się, tj. zmniejszała m.in. na skutek sprzedaży, ale zdecydowanie wzrastała na mocy decyzji wojewody o komunalizacji mienia należącego do SP. Biorąc pod uwagę powierzchnię gruntów komunalnych można stwierdzić, że z ponad 10 tys. ha gruntów Poznania (stan na koniec 2001 roku), przeszło 4,8 tys. ha zostało oddanych w użytkowanie różnego rodzaju podmiotom (47,7% powierzchni gruntów Poznania), a 2,3 tys. ha stanowi zasób miasta (22,3%)[16].

Wartość gruntów komunalnych Poznania w rozbiciu na formy użytkowania przedstawia tabela 2. Z danych zawartych w tej tabeli wynika, że największy procent – pod względem wartości gruntów – stanowią w Poznaniu grunty oddane w użytkowanie (średnio w badanym okresie prawie 48% wartości wszystkich gruntów). Drugie miejsce zajmują grunty stanowiące zasób miasta, a trzecie – grunty oddane w użytkowanie wieczyste. Najmniejszą wartość wśród gruntów Poznania mają grunty w użytkowaniu bezumownym przez samoistnych posiadaczy. Użytkowanie to regulują przepisy kodeksu cywilnego[17].

Podmioty świadczące w Poznaniu usługi społeczne prowadzą swoją działalność na gruntach komunalnych oddanych im w trwały zarząd bądź dzierżawę. Z danych zawartych w tabeli 2. wynika zatem, że prowadzą one działalność na nieznacznej powierzchni gruntów komunalnych Poznania. Niestety, na podstawie informacji uzyskanych w Wydziale Mienia Komunalnego w Poznaniu oraz danych zawartych w informacji o stanie mienia komunalnego w Poznaniu w przekroju poszczególnych badanych w niniejszym opracowaniu lat, nie było możliwe – na potrzeby tego opracowania – jednoznaczne ustalenie, jaką powierzchnię i wartość miały grunty komunalne, wykorzystywane przez poszczególne podmioty świadczące usługi społeczne. W większości przypadków informacje takie posiadają jedynie konkretne podmioty usługowe. Dlatego też w dalej prowadzonych w tym opracowaniu rozważaniach i analizach dotyczących wartości rzeczowe-

[15] W latach 1999–2000 były nimi: Wydawnictwo Miejskie oraz POZSERWIS – Gospodarstwo Pomocnicze Urzędu Miejskiego. W roku 2001 dodatkowo były nimi: Zakład Produkcji Ogrodniczej oraz Zakład Usług Leśno-Parkowych – Gospodarstwa Pomocnicze przy Zarządzie Zieleni Miejskiej oraz Zakład Robót Drogowych – Gospodarstwo Pomocnicze przy Zarządzie Dróg Miejskich.

[16] Podobna struktura wykorzystania gruntów komunalnych Poznania miała miejsce w dwóch wcześniej analizowanych latach.

[17] Ustawa z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, DzU nr 55, poz. 321, art. 224 z późn. zm.

Tabela 2.

Szacunkowa wartość gruntów Poznania w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość gruntów	13 160 000 000	100,00	14 580 000 000	100,00	14 870 000 000	100,00
Grunty w użytkowaniu wieczystym	1 580 000 000	12,01	1 390 000 000	9,53	1 990 000 000	13,38
Grunty w zarządzie	1 230 000 000	9,35	1 300 000 000	8,92	1 290 000 000	8,68
Grunty w użytkowaniu	6 150 000 000	46,73	6 990 000 000	47,94	7 090 000 000	47,68
Grunty w użytkowaniu bezumownym	130 000 000	0,98	110 000 000	0,75	110 000 000	0,73
Grunty w dzierżawie	1 030 000 000	7,83	1 090 000 000	7,48	1 070 000 000	7,20
Grunty stanowiące zasób miasta	3 040 000 000	23,10	3 700 000 000	25,38	3 320 000 000	22,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

BIBLIOTEKA AE

go majątku komunalnego zaangażowanego w tej sferze abstrahowano od wartości gruntów komunalnych (podawano wartość rzeczowego majątku komunalnego bez wartości gruntów).

W badanym okresie znaczącą pozycję w łącznej wartości rzeczowego majątku komunalnego Poznania miały inwestycje (obiekty w trakcie budowy, nieoddane jeszcze do użytku), choć ich wartość wyraźnie (zwłaszcza w 2001 roku) zmniejszyła się. Część z tych inwestycji dotyczyła podmiotów realizujących w Poznaniu zadania w sferze usług społecznych. Z danych zawartych w tabeli 3. wynika, że wartość inwestycji realizowanych w sferze usług społecznych rosła w badanym okresie, przy czym największy jej wzrost wystąpił w 2001 roku, a więc wtedy, kiedy wartość inwestycji realizowanych przez miasto była najmniejsza. Biorąc pod uwagę rodzaj świadczonych usług przez podmioty, których te inwestycje dotyczyły, można zauważyć, że dominowała wartość inwestycji realizowanych w opiece zdrowotnej (inwestycje dotyczyły szpitali). Na drugim miejscu znalazła się wartość inwestycji realizowanych w oświacie (inwestycje dotyczyły przede wszystkim szkół i przedszkoli). Sporadycznie (bo jedynie w 2001 roku) inwestycje dotyczyły kultury fizycznej i rekreacji (dotyczyły one Ogrodu Zoologicznego).

Majątek komunalny Poznania – oprócz tego że wykorzystywany jest przez samorządowe jednostki organizacyjne, oddawany jest w użytkowanie innym osobom prawnym. Dane w tym zakresie prezentuje tabela 4. Wartość rzeczowego majątku komunalnego miasta Poznania użyczona (na podstawie umowy użyczenia) innym osobom prawnym (tj. m.in. Poznańskim Wodociągom i Kanalizacji Sp. z o.o., Energetyce Cieplnej SA., MPK Poznań Sp. z o.o.) stanowiła w badanym okresie zaledwie 0,24 – 0,51% łącznej wartości rzeczowego majątku komunalnego Poznania. Wartość natomiast majątku komunalnego miasta wykorzystywanego w celu świadczenia usług społecznych, a oddanego innym osobom prawnym stanowiła około 0,01% łącznej wartości rzeczowego majątku komunalnego (wartościowo było to zaledwie 117 135 zł). Było to spółdzielcze prawo do lokalu wchodzące w skład majątku komunalnego Biblioteki Raczyńskich.

3. Wartość rzeczowego majątku komunalnego w sferze usług społecznych w Poznaniu w latach 1999–2001

3.1. Wartość rzeczowego majątku komunalnego w sferze usług społecznych na tle łącznego majątku komunalnego Poznania

Wartość rzeczowego majątku komunalnego Poznania – jak już wcześniej zasygnalizowano – wzrastała w badanym okresie (o 10,8% w 2000 roku w stosunku

Tabela 3.

Wartość inwestycji realizowanych przez samorząd Poznania w sferze usług społecznych w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość inwestycji	450 483 158	100,00	468 146 023	100,00	151 740 524	100,00
Inwestycje w sferze usług społecznych:	97 321 134	21,60	104 787 362	22,38	114 540 000	75,48
a) w zakresie oświaty i wychowania	4 898 502	1,08	2 364 766	0,50	4 856 000	3,20
b) w zakresie kultury fizycznej i rekreacji	–	0,00	–	0,00	539 000	0,36
c) w zakresie opieki zdrowotnej	92 422 632	20,52	102 422 596	21,88	109 145 000	71,92
Pozostałe inwestycje w mieście	353 162 024	78,40	363 358 661	77,62	3 .200 524	24,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego Miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

Tabela 4.

Wartość (netto) rzeczowego majątku komunalnego Poznania w dyspozycji innych osób prawnych w latach 1999 – 2001 (w zł. i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999	2000	2001
	Kwota (w zł)	Kwota (w zł)	Kwota (w zł)
Łączna wartość majątku komunalnego Poznania	14 616 653 475	16 043 614 274	16 439 356 534
Łączna wartość majątku użyczonego innym osobom prawnym	35 610 591	85 840 758	86 956 633
Majątek komunalny użyczony podmiotom świadczącym usługi społeczne	117 135	117 135	117 135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

do roku poprzedniego i o 2,62% w 2001 roku w stosunku do roku 2000). W podobnym tempie wzrastała wartość rzeczowego majątku komunalnego Poznania, zaangażowanego w świadczenie usług społecznych[18]. W całym badanym okresie wartość rzeczowego majątku komunalnego (z wartością realizowanych inwestycji) wykorzystywanego przez różne podmioty przy świadczeniu usług społecznych oscylowała w granicach 0,03% łącznej wartości rzeczowego majątku komunalnego Poznania. Gdybyśmy nie uwzględnili w tych wyliczeniach wartości inwestycji, wartość ta oscylowałaby w granicach 0,02% łącznej wartości rzeczowego majątku komunalnego omawianej jednostki. Warto zauważyć, że podana łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego uwzględnia szacunkową wartość gruntów komunalnych, a wartość rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego w Poznaniu w celu świadczenia usług społecznych wielkości tej nie obejmuje. Gdyby więc abstrahować od wartości gruntów w łącznym rzeczowym majątku komunalnym Poznania, udział wartości tego majątku, wykorzystywanego w Poznaniu w celu świadczenia usług społecznych (bez wartości inwestycji) stanowiłby odpowiednio: w 1999 roku 20,66% łącznego rzeczowego majątku komunalnego miasta, w 2000 roku 23,15% i w roku 2001 25,18%.

Na wartość łącznego rzeczowego majątku komunalnego Poznania i wartość rzeczowego majątku wykorzystywanego w sferze usług społecznych można spojrzeć też przez pryzmat wartości tego majątku przypadającego na 1 mieszkańca miasta. Z danych zawartych w tabeli 5. wynika, że w rozpatrywanym okresie wartość netto tego majątku na 1 mieszkańca wzrastała, co było spowodowane zarówno wzrostem wartości rzeczowego majątku komunalnego Poznania, jak i spadkiem liczby ludności w mieście.

3.2. Wartość rzeczowego majątku komunalnego zaangażowanego w świadczenie usług społecznych według sfer działalności

Majątek komunalny zaangażowany przy świadczeniu usług społecznych w latach 1999–2002 w Poznaniu według sfer działalności zaprezentowano w tabeli 6. Z danych zawartych w tej tabeli wynika, że wartość rzeczowego majątku komunalnego zaangażowanego przez różne podmioty w Poznaniu w celu świadczenia usług społecznych w rozpatrywanym okresie wzrastała. Stan ten spowodowany był przede wszystkim wzrostem wartości rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego przez podmioty samorządowe. Mimo bowiem stałej kwoty, malał udział rzeczowego majątku komunalnego, użyczonego innym osobom prawnym

[18] Rzeczowy majątek komunalny zaangażowany przy świadczeniu usług społecznych w Poznaniu jest sumą wartości majątku komunalnego samorządowych jednostek organizacyjnych, majątku użyczonego innym osobom prawnym, jak i wartości realizowanych w tej sferze inwestycji.

Tabela 5.

Wartość łącznego rzeczowego majątku komunalnego i rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego przez podmioty świadczące usługi społeczne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie		1999	2000	2001
		kwota (w zł)	kwota (w zł)	kwota (w zł)
Wartość rzeczowego majątku komunalnego ogółem	brutto	15 672 496 569	16 936 918 225	17 424 110 114
	netto	14 616 653 475	16 043 614 274	16 439 356 534
Wartość netto rzeczowego majątku wykorzystywanego w sferze usług społecznych (z wartością inwestycji, bez wartości gruntów)		398 270 408	443 663 253	509 786 684
Wartość netto rzeczowego majątku wykorzystywanego w sferze usług społecznych (bez inwestycji i gruntów)		300 949 273	338 875 891	395 089 684
Liczba mieszkańców Poznania		576 899	575 911	573 475
Wartość rzeczowego majątku komunalnego na 1 mieszkańca	brutto	27 167	29 409	30 383
	netto	25 337	27 858	28 666
Wartość netto rzeczowego majątku wykorzystywanego w sferze usług społecznych na 1 mieszkańca (z wartością inwestycji)		690,36	770,37	888,94
Wartość netto rzeczowego majątku wykorzystywanego w sferze usług społecznych na 1 mieszkańca (bez inwestycji)		521,67	588,42	688,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

Tabela 6.

Wartość (netto) rzeczowego majątku komunalnego, wykorzystywanego w poszczególnych dziedzinach usług społecznych w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego w sferze usług społecznych (z wartością inwestycji)	398 270 408	100,00	443 663 253	100,00	509 786 684	100,00
Wartość majątku rzeczowego komunalnego w sferze usług społecznych (wg dziedzin) – bez wartości inwestycji	300 832 139	75,53	338 758 756	76,35	394 972 549	77,48
Oświata i wychowanie	161 950 049	40,66	178 564 915	40,25	181 987 167	35,70
Kultura i sztuka	30 924 259	7,76	29 576 169	6,66	31 796 009	6,24
Kultura fizyczna i rekreacja	39 442 643	9,90	47 158 438	10,63	55 821 130	10,95
Opieka zdrowotna	57 154 556	14,35	72 431 601	16,33	114 376 353	22,44
Pomoc społeczna	11 360 632	2,86	11 027 633	2,48	10 991 890	2,15
Inwestycje w sferze usług społecznych	97 321 134	24,43	104 787 362	23,62	114 697 000	22,50
Wartość majątku wykorzystywanego w sferze usług społecznych, użyczonego osobom prawnym	117 135	0,04	117 135	0,03	117 135	0,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

w celu świadczenia usług społecznych. Malał również w łącznym rzeczowym majątku komunalnym udział wartości kontynuowanych inwestycji, mimo że wartość ich – na skutek ponoszonych nakładów – co roku wzrastała.

Z tak przedstawionych danych wynika, że co roku największa i wzrastająca wartość rzeczowego majątku komunalnego była zaangażowana przy świadczeniu usług z zakresu oświaty i wychowania. Procentowy udział tej wielkości jednak malał. Podobnie rosła wartość rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego w celu świadczenia usług z zakresu opieki zdrowotnej, kultury fizycznej i rekreacji.

W związku z tym, że wartość rzeczowego majątku komunalnego zaangażowanego przy świadczeniu usług społecznych w Poznaniu w latach 1999–2001 zmieniała się, warto – jak sądzę – przeanalizować strukturę wartości rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego przez różne podmioty przy świadczeniu poszczególnych rodzajów usług społecznych, tj. oświacie i wychowaniu, kulturze i sztuce, kulturze fizycznej i rekreacji, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej.

W dziedzinie, jaką jest oświata i wychowanie, na koniec 2001 roku w Poznaniu usługi społeczne świadczyło łącznie 346 placówek, wśród których dominowały jednostki budżetowe. Wartość rzeczowego majątku komunalnego ww. placówek w badanym okresie systematycznie wzrastała, czego powodem były m.in. podejmowane w tych placówkach remonty i modernizacje. Uwzględniwszy w wartości majątku tych placówek kontynuowane inwestycje, wartość rzeczowego majątku komunalnego w omawianej dziedzinie wynosiła odpowiednio: 166 848 551 zł w 1999 roku, 180 929 681 zł w 2000 roku i 186 843 167 zł w roku 2001. Warto również zauważyć, że podana w tabeli 7. wartość netto majątku tych podmiotów stanowiła w badanym okresie około 70% wartości brutto.

Analizując w latach 1999–2001 szczegółowo wartość netto rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego przez poszczególne instytucje z zakresu oświaty i wychowania w Poznaniu (bez wartości gruntów i realizowanych inwestycji) można zauważyć, że największa część tego majątku była w posiadaniu szkół podstawowych, następnie zespołów szkół ogólnokształcących i zawodowych i przedszkoli. Ostatnie miejsce pod tym względem zajmują centra kształcenia. Wartość rzeczowego majątku komunalnego, którym dysponowały one w badanym okresie co roku malała.

W rozpatrywanym okresie w Poznaniu usługi kulturalne świadczyło 19 samorządowych instytucji. Na koniec 2001 roku wartość netto rzeczowego majątku komunalnego wykorzystywanego przez te podmioty w celu świadczenia usług stanowiła niespełna jedną trzecią jego wartości brutto, co oznacza, że w większości budynki i pomieszczenia, w których te podmioty funkcjonowały nadawały się do remontu. Szczegółowy wykaz wymienionych placówek wraz z wartością netto wykorzystywanego przez nie rzeczowego majątku komunalnego przedstawia tabela 8.

Tabela 7.

Wartość (netto) rzeczowego majątku komunalnego w poszczególnych instytucjach świadczących usługi w zakresie oświaty i wychowania w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość majątku rzeczowego komunalnego w dziedzinie – Oświata i wychowanie	161 950 049	100,00	178 564 915	100,00	181 987 167	100,00
Przedszkola	26 596 208	16,42	27 960 075	15,66	28 120 834	15,45
Szkoły podstawowe	94 417 909	58,30	98 523 187	55,17	73 171 742	40,21
Gimnazja	64 288	0,03	5 041 941	2,82	16 317 079	8,97
Zespoły szkół	20 738 535	12,81	21 294 438	11,93	41 593 848	22,86
Licea ogólnokształcące	10 607 754	6,55	16 061 550	8,99	12 678 204	6,97
Placówki nauczania specjalnego	2 733 295	1,69	5 294 165	2,96	5 608 154	3,08
Szkolne schroniska młodzieżowe	188 739	0,12	173 263	0,10	433 831	0,24
Bursy szkolne i świetlice	2 101 547	1,30	2 056 928	1,15	1 989 595	1,09
Ogrody Jordanowskie	313 169	0,19	299 300	0,17	294 193	0,16
Poradnie psychologiczno-pedagogiczne	171 410	0,11	174 480	0,11	152 949	0,08
Centra kształcenia	1 734 425	1,07	1 685 588	0,94	1 626 738	0,89
Zakład Rehabilitacji Zawodowej Inwalidów	2 282 770	1,41	–	0,00	–	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

Tabela 8.

Wartość (netto) rzeczowego majątku komunalnego w poszczególnych instytucjach świadczących usługi w zakresie kultury i sztuki w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł i w %) stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego w dziedzinie – Kultura i sztuka	30 924 259	100,00	29 576 169	100,00	31 796 009	100,00
Teatr Animacji	251 420	0,81	223 103	0,75	204 997	0,64
Teatr Muzyczny	315 222	1,02	278 749	0,94	229 473	0,72
Teatr Polski	941 465	3,04	1 048 047	3,54	1 011 863	3,18
Teatr Ósmego Dnia	457 212	1,48	475 062	1,61	344 729	1,08
Muzeum Archeologiczne	3 020 122	9,77	3 098 883	10,48	4 187 475	13,17
Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych	1 301 819	4,21	1 345 843	4,55	1 359 248	4,27
Estrada Poznańska	350 696	1,13	450 306	1,52	722 855	2,27
Galeria Miejska „Arsenał”	829 891	2,68	658 772	2,23	651 050	2,05
Biblioteka Raczyńskich	4 336 145	14,02	4 142 897	14,01	3 991 201	12,55
Centrum Kultury „Zamek”	18 279 449	59,11	16 899 996	57,14	18 157 871	57,11
Centrum Sztuki Dziecka	86 521	0,28	167 785	0,57	161 121	0,51
Osiedlowy Dom Kultury „Stokrotka”	–	0,00	–	0,00	–	0,00
Młodzieżowe domy kultury	741 025	2,40	760 296	2,57	718 466	2,26
Szkoły artystyczne	13 272	0,05	26 430	0,09	55 660	0,19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

Z danych zawartych w tabeli 8. wynika, że placówką kulturalną, która prowadzi działalność z wykorzystaniem 50% wartości netto rzeczowego majątku komunalnego wszystkich omawianych placówek kulturalnych w Poznaniu jest Centrum Kultury „Zamek". Na kolejnych miejscach pod tym względem w badanym okresie znalazło się Muzeum Archeologiczne i Biblioteka Raczyńskich, co było związane z różnym – zależnym od wieku placówki – procentem naliczania umorzenia tego majątku.

Rzeczowy majątek komunalny placówek kulturalnych w Poznaniu jest w dużej części już umorzony. Na przykład umorzenie to w 2001 roku kształtowało się w granicach od 19% (w odniesieniu do Wielkopolskiego Muzeum Walk Niepodległościowych) do 100% (w odniesieniu do Osiedlowego Domu Kultury „Stokrotka")[19].

W badanym okresie w Poznaniu rzeczowy majątek komunalny wykorzystywały również podmioty świadczące usługi w zakres kultury fizycznej i rekreacji. Wartość netto rzeczowego majątku komunalnego (z wyłączeniem wartości gruntów) wykorzystywanego przez te podmioty w latach 1999–2001 przedstawia tabela 9. Wartość omawianego majątku komunalnego wykorzystywanego przez te podmioty wzrastała. Po uwzględnieniu wartości realizowanych inwestycji wartość tego majątku w kulturze fizycznej i rekreacji wzrosłaby jeszcze w 2001 roku do poziomu 56 360 130 zł.

Z danych zawartych w tabeli 9. wynika, że największą wartością rzeczowego majątku komunalnego dysponowały placówki POSiR (przeszło 59% wartości majątku komunalnego w omawianej sferze). Na drugim miejscu znalazł się majątek komunalny pozostający w gestii Ogrodu Zoologicznego. Wysokość umorzenia rzeczowego majątku komunalnego w odniesieniu do omawianych podmiotów była znaczna. Rzeczowy majątek komunalny POSiR na koniec 2001 roku był umorzony w 37%, majątek Ogrodu Zoologicznego – w przeszło 51%, a majątek Palmiarni Poznańskiej – w 20%.

Rzeczowy majątek komunalny w Poznaniu wykorzystywało też 12 placówek świadczących usługi społeczne z zakresu opieki zdrowotnej. Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli 10, wartość netto rzeczowego majątku komunalnego w dyspozycji tych podmiotów co roku wzrastała. Dodatkowo wartość tę podnosiła wartość kontynuowanych inwestycji[20], realizowanych w szpitalach. Po ich uwzględnieniu wartość rzeczowego majątku komunalnego w opiece zdrowotnej kształtowałaby się na poziomie odpowiednio: w 1999 roku – 149 577 188 zł., w 2000 roku – 174 854 197 zł, a w 2001 roku – 223 521 353 zł.

Placówką służby zdrowia, dysponującą największą wartością rzeczowego majątku komunalnego był samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej dla

[19] Wartość brutto rzeczowego majątku komunalnego tej placówki była niewielka i np. w 2001 roku wynosiła 13 380 zł.

[20] Inwestycje realizowane były ponadto w oświacie i wychowaniu, kulturze fizycznej i rekreacji.

Tabela 9.

Wartość (netto) rzeczowego majątku komunalnego w poszczególnych instytucjach świadczących usługi w zakresie kultury fizycznej i rekreacji w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego w dziedzinie – Kultura fizyczna i rekreacja	39 442 643	100,00	47 158 438	100,00	55 821 130	100,00
Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji	27 099 037	68,70	28 051 149	59,48	36 863 756	66,04
Międzyszkolny Ośrodek Sportowy	8 737	0,03	22 864	0,05	12 875	0,03
Palmiarnia Poznańska	4 763 873	12,08	8 256 669	17,51	8 190 652	14,67
Ogród Zoologiczny	7 570 996	19,19	10 827 756	22,96	10 753 847	19,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

Tabela 10.

Wartość (netto)rzeczowego majątku komunalnego w poszczególnych instytucjach świadczących usługi w zakresie opieki zdrowotnej w Poznaniu w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego w dziedzinie – Opieka zdrowotna	57 154 556	100,00	72 431 601	100,00	114 376 353	100,00
Żłobki	6 051 780	10,59	5 840 982	8,06	8 820 555	7,71
ZOZ – Poznań Stare Miasto	10 978 362	19,21	10 280 734	14,19	9 187 960	8,03
ZOZ – Poznań Nowe Miasto	24 803 614	43,40	44 663 840	61,66	84 808 058	74,15
ZOZ – Poznań Jeżyce	5 288 866	9,25	6 075 713	8,39	6 148 988	5,38
ZOZ – Poznań Grunwald	3 179 771	5,56	–	0,00	–	0,00
ZOZ – Poznań Wilda	1 467 802	2,57	–	0,00	–	0,00
Zakład Opiekuńczo-Leczniczy	871 598	1,52	871 047	1,20	1 123 976	0,98
ZOZ – dla Szkół Wyższych – w likwidacji	783 421	1,37	659 288	0,91	473 639	0,41
Poznański Ośrodek Specjalistyczny	3 632 271	6,36	3 886 152	5,37	3 626 233	3,17
10. Izba Wytrzeźwień	97 071	0,17	153 845	0,22	186 934	0,17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

dzielnicy Nowe Miasto (najniższy odsetek umorzonego majątku komunalnego). Na drugim – pod tym względem – miejscu znalazła się podobna placówka, znajdująca się w dzielnicy Stare Miasto (placówka o prawie największym, po ZOZ dla Szkół Wyższych – w likwidacji, odsetku umorzenia majątku komunalnego). Jeśli chodzi o umorzenie rzeczowego majątku komunalnego pozostającego w dyspozycji Izby Wytrzeźwień, to stanowiło ono 62%.

Rzeczowy majątek komunalny w Poznaniu służy również świadczeniu usług społecznych przez placówki z zakresu pomocy społecznej, których na koniec 2001 roku było 21. Wartość netto rzeczowego majątku komunalnego w posiadaniu tych placówek w latach 1999–2001 przedstawia tabela 11. Największą część, bo przeszło 96% wartości netto rzeczowego majątku komunalnego placówek świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej posiadały domy pomocy społecznej i placówki opiekuńcze. Warto w tym miejscu zasygnalizować, że na przykład w 2001 roku – wskazana w tabeli wartość majątku była o 52% niższa od wartości brutto. Natomiast umorzenie wartości brutto rzeczowego majątku komunalnego w domach dziecka wynosiło wówczas 61%.

3.3. Dochody i wydatki związane z rzeczowym majątkiem komunalnym w budżecie Poznania w latach 1999–2001

Dochody z gospodarowania majątkiem komunalnym w budżecie miasta Poznania w latach 1999–2001 prezentuje tabela 12. W badanym okresie dochody z rzeczowego majątku komunalnego w łącznych dochodach budżetowych miasta wahały się od 3,36 do 5,11%, przy czym największy ich poziom wystąpił w 2000 roku.

W dwóch pierwszych badanych latach przeważały dochody ze sprzedaży nieruchomości. W roku 2001 największe wpływy z tego majątku pochodziły z opłat za nieruchomości oddane w trwały zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste. W tym samym roku nieznacznie mniejsze były dochody ze sprzedaży nieruchomości. W omawianym okresie zmniejszały się w dochodach z rzeczowego majątku komunalnego wpływy z tytułu oddania nieruchomości w najem bądź dzierżawę. Jak już wskazano we wstępie, nie było możliwe ustalenie, jaka część ze wskazanych dochodów pochodziła od podmiotów świadczących w Poznaniu usługi społeczne.

Rzeczowy majątek komunalny jest nie tylko źródłem dochodów, ale przede wszystkim wymaga wydatków budżetowych. Dane zawarte w tabeli 13. prezentują udział wydatków związanych z rzeczowym majątkiem komunalnym w łącznych wydatkach budżetowych Poznania w latach 1999–2001. W badanym okresie udział wydatków inwestycyjnych w łącznych wydatkach budżetowych Poznania malał (od 25,53% do 11,01%), podobnie jak wydatki na najważniejsze remonty w rzeczowym majątku komunalnym.

Tabela 11.

Wartość (netto) rzeczowego majątku komunalnego w poszczególnych instytucjach realizujących w Poznaniu zadania z zakresu pomocy społecznej w latach 1999–2001 (w zł i w %) – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączna wartość rzeczowego majątku komunalnego w dziedzinie – Pomoc społeczna	11 360 632	100,00	11 027 633	100,00	10 991 890	100,00
Placówki pomocy społecznej	10 940 150	96,30	10 592 640	96,06	10 592 511	96,37
Domy dziecka	420 482	3,70	434 993	3,94	399 379	3,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień: 31.12.1999, 30.06.2000, 31.12.2000 i 31.12.2001 roku.

Tabela 12.

Dochody z rzeczowego majątku komunalnego w budżecie Poznania w latach 1999–2001 (w zł i w %)

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączne dochody budżetowe Poznania	1 000 459 188	100,00	1 145 424 869	100,00	1 294 215 117	100,00
Dochody z majątku rzeczowego	42 888 235	4,29	55 330 227	4,83	39 144 968	3,02
a) dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	7 160 164	0,72	7 521 260	0,66	8 336 001	0,64
b) wpływy z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	–	0,00	–	0,00	259 879	0,02
c) wpłaty z tytułu zbycia prawa własności	25 007 512	2,50	33 971 677	2,97	14 512 461	1,12
d) wpływy z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	10 720 559	1,07	13 837 290	1,21	16 .037 627	1,24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Poznania za lata 1999, 2000, 2001.

Tabela 13.

Wydatki związane z rzeczowym majątkiem komunalnym w budżecie Poznania w latach 1999–2001 (w zł i w %)

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączne wydatki budżetowe Poznania	1 090 514 798	100,00	1 199 762 394	100,00	1 345 887 929	100,00
Wydatki bieżące	812 143 499	74,47	1 008 940 767	84,10	1 197 730 975	88,99
w tym na ważniejsze remonty	39 979 001	3,67	39 955 036	3,33	26 505 776	1,97
Wydatki inwestycyjne	278 371 299	25,53	190 821 627	15,90	148 156 954	11,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Poznania za lata 1999, 2000, 2001.

W związku z tym, że w opracowaniu tym analizowany nie jest cały majątek komunalny Poznania, a jedynie majątek rzeczowy wykorzystywany w celu świadczenia usług społecznych, dalsza prowadzona w tym punkcie analiza sprowadzać się będzie jedynie do wydatków z nim związanych. Analizując więc w budżecie Poznania wydatki inwestycyjne związane z rzeczowym majątkiem komunalnym zaangażowanym w tej sferze usług społecznych – tabela 14. – można zauważyć, że wydatki te systematycznie rosły w łącznych wydatkach inwestycyjnych (od 13,91% do 24,91%). W latach 1999–2001 najniższe z nich dotyczyły placówek świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej. Najwyższe wydatki inwestycyjne poniesione z budżetu Poznania na sferę usług społecznych w 1999 roku dotyczyły placówek świadczących usługi z zakresu opieki zdrowotnej, a w 2000 i 2001 roku placówek z zakresu oświaty i wychowania. W dwóch ostatnich badanych latach zdecydowanie wzrosły wydatki inwestycyjne, czyli środki przeznaczone na inwestycje w zakresie kultury i sztuki (w 1999 roku 0,90% łącznych wydatków majątkowych w budżecie miasta, a np. w 2001 roku już 7,74%), co związane było – jak można przypuszczać – z renowacją budynku Centrum Kultury „Zamek".

W badanym w tym opracowaniu okresie wydatkowano z budżetu Poznania również środki na remonty. Wielkość środków na ważniejsze z nich, w tym w sferze usług społecznych w Poznaniu w latach 1999–2001 przedstawia tabela 15. Z danych zawartych w tej tabeli wynika, że systematycznie rosły wydatki na ważniejsze remonty, zwłaszcza dotyczące rzeczowego majątku komunalnego zaangażowanego przy świadczeniu usług społecznych (od 32,33% do 57,64% wydatków na ważniejsze remonty w budżecie miasta Poznania). Najwięcej przy tym środków przeznaczono na remonty urządzeń z zakresu oświaty i wychowania. Na drugim miejscu znalazły się środki przeznaczone na remonty placówek świadczących usługi kulturalne. Zdecydowanie najmniej środków przeznaczano na remonty przeprowadzane w placówkach świadczących usługi z zakresu opieki zdrowotnej (w 2001 roku nie przewidziano wydatków budżetowych na te cele). Było to spowodowane tym, że wskazane placówki w zdecydowanej większości finansują remonty z własnych środków.

Łączne wydatki (na inwestycje i remonty) związane z rzeczowym majątkiem komunalnym wykorzystywanym w sferze usług społecznych w Poznaniu w latach 1999–2001 przedstawia tabela 16. W badanym okresie najwięcej środków przeznaczano na inwestycje i remonty placówek świadczących usługi z zakresu oświaty i wychowania. Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się w latach 1999–2000 placówki świadczące usługi z zakresu opieki zdrowotnej, a w 2001 roku – z zakresu kultury fizycznej i rekreacji. Najmniej środków wydatkowano na inwestycje i remonty placówek świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej. Warto przy tym zauważyć, że w badanych latach środki przeznaczone na majątek komunalny (inwestycje i remonty), zaangażowany w sferze usług społecz-

Tabela 14.

Wydatki inwestycyjne w budżecie Poznania poniesione w sferze usług społecznych w latach 1999–2001 (w zł i w %)

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Wydatki inwestycyjne w budżecie Poznania	278 371 299	100,00	190 821 627	100,00	148 156 954	100,00
Wydatki inwestycyjne w sferze usług społecznych	38 719 529	13,91	38 750 549	20,31	36 910 620	24,91
Oświata i wychowanie	13 298 416	4,78	13 347 084	6,99	13 564 303	9,16
Kultura i sztuka	2 007 336	0,72	2 103 795	1,10	2 740 063	1,85
Kultura fizyczna i rekreacja	2 514 241	0,90	10 117 721	5,30	11 467 025	7,74
Opieka zdrowotna	19 609 693	7,04	12 792 516	6,70	8 112 109	5,48
Pomoc społeczna	1 289 843	0,47	389 433	0,22	1 027 120	0,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Poznania za lata 1999, 2000, 2001.

Tabela 15.

Wydatki na ważniejsze remonty w budżecie Poznania poniesione w sferze usług społecznych w latach 1999–2001 (w zł i w %)

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Wydatki na ważniejsze remonty w budżecie Poznania	39 979 001	100,00	39 955 036	100,00	26 505 776	100,00
Wydatki na ważniejsze remonty w sferze usług społecznych	12 924 544	32,33	19 149 120	47,93	15 279 253	57,64
Oświata i wychowanie	7 901 851	19,77	9 209 006	23,05	7 780 018	29,35
Kultura i sztuka	3 924 581	9,82	8 614 197	21,56	6 034 738	22,77
Kultura fizyczna i rekreacja	474 004	1,19	273 324	0,69	475 963	1,79
Opieka zdrowotna	60 000	0,14	277 100	0,69	-	0,00
Pomoc społeczna	564 108	1,41	775 493	1,94	988 534	3,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Poznania za lata 1999, 2000, 2001.

nych w łącznych wydatkach budżetowych Poznania kształtowały się jedynie na poziomie odpowiednio: 4,74%, 4,83% i 3,88%.

Pewną próbą porównania dochodów z rzeczowego majątku komunalnego z wydatkami z nim związanymi, w tym przeznaczonymi na majątek zaangażowany przy świadczeniu usług społecznych w Poznaniu w latach 1999 – 2001 jest zestawienie zaprezentowane w tabeli 17. Z danych zawartych w tej tabeli wynika, że gdybyśmy nawet uwzględnili łączne dochody z rzeczowego majątku komunalnego, to i tak nie wystarczyłoby ich na konieczne wydatki związane z tym majątkiem, nawet tylko zaangażowanym przy świadczeniu usług społecznych. Gdyby więc w budżecie Poznania obowiązywała zasada jedności materialnej, niedobór środków związanych z rzeczowym majątkiem komunalnym wyniósłby odpowiednio od około 2,5 mln zł do przeszło 13 mln zł. Można więc powiedzieć, że z tego punktu widzenia korzystne jest przestrzeganie tej zasady.

Porównując łączne dochody z rzeczowego majątku komunalnego z wydatkami, jakie na ten majątek przeznaczono w badanym okresie w budżecie Poznania można stwierdzić, że różnica między tymi wielkościami znacząco malała (od 275,5 mln zł w 1999 roku do około 135,5 mln zł w 2001 roku). W budżecie Poznania coraz więcej więc środków pochłaniał rzeczowy majątek komunalny (inwestycje i remonty), w tym stałą wielkość środków budżetowych przeznaczano na utrzymanie i inwestowanie w rzeczowy majątek komunalny, zaangażowany przy świadczeniu usług społecznych.

Podsumowanie

Majątek komunalny w jakiejkolwiek jednostce samorządowej, a więc i w mieście na prawach powiatu – zgodnie z zapisami ustawowymi – służy realizacji celu, który przyświecał tworzeniu jednostki samorządu terytorialnego, a mianowicie zaspokajaniu potrzeb danej wspólnoty samorządowej. Przedstawiciele władz lokalnych aby sprostać zadaniom z tym związanym muszą racjonalnie prowadzić gospodarkę finansową, jak i umiejętnie zarządzać majątkiem komunalnym.

Z zaprezentowanych w tym opracowaniu danych wynika, że wartość rzeczowego majątku komunalnego w Poznaniu w latach 1999–2001 nieznacznie wzrastała zarówno w ujęciu brutto, jak i w ujęciu netto. Analogicznie wzrastała wartość rzeczowego majątku komunalnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca Poznania. Podobne relacje można zaobserwować w odniesieniu do rzeczowego majątku komunalnego, wykorzystywanego w Poznaniu w celu świadczenia usług społecznych.

W analizowanym w tym opracowaniu mieście na prawach powiatu rzeczowy majątek komunalny o wartości łącznej przekraczającej na koniec 2001 roku 16 mld zł netto, był tylko w nieznacznym procencie (nie licząc wartości gruntów) wykorzystywany przez różne podmioty w celu świadczenia usług społecznych.

Tabela 16.

Środki przeznaczone na rzeczowy majątek komunalny (wydatki inwestycyjne i wydatki na ważniejsze remonty) zaangażowany przy świadczeniu usług społecznych, w budżecie Poznania w latach 1999–2001 (w zł i w %)

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)	kwota (w zł)	udział (w %)
Łączne wydatki na rzeczowy majątek komunalny	51 644 073	100,00	57 899 669	100,00	52 189 873	100,00
Oświata i wychowanie	21 200 267	41,05	22 556 090	38,96	21 344 321	40,90
Kultura i sztuka	5 931 917	11,49	10 717 992	18,51	8 774 801	16,81
Kultura fizyczna i rekreacja	2 988 245	5,79	10 391 045	17,95	11 942 988	22,88
Opieka zdrowotna	19 669 693	38,09	13 069 616	22,57	8 112 109	15,54
Pomoc społeczna	1 853 951	3,58	1 164 926	2,01	2 015 654	3,87

Ź r ó d ł o : Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Poznania za lata 1999, 2000, 2001.

Tabela 17.

Porównanie dochodów z gospodarki rzeczowym majątkiem komunalnym z wydatkami z nim związanymi w budżecie Poznania w latach 1999–2001 (w zł)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001
	kwota (w zł)	kwota (w zł)	kwota (w zł)
Dochody z rzeczowego majątku komunalnego	42 888 235	55 330 227	39 144 968
Wydatki związane z rzeczowym majątkiem komunalnym	318 350 300	230 776 663	174 662 730
Wydatki związane z rzeczowym majątkiem komunalnym w sferze usług społecznych	51 644 073	57 899 669	52 189 873
Niedobór środków na finansowanie rzeczowego majątku komunalnego	275 462 065	175 446 436	135 517 762
Niedobór środków na finansowanie rzeczowego majątku komunalnego w sferze usług społecznych	8 755 838	2 569 442	13 044 905

Ź r ó d ł o : Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Poznania za lata 1999, 2000, 2001.

Największa jego część przypadała przy tym na placówki zorganizowane w formie jednostek budżetowych, w tym placówki świadczące usługi z zakresu oświaty i wychowania (szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły średnie). Na drugim miejscu znalazła się wartość rzeczowego majątku komunalnego pozostająca w gestii szpitali, usytuowanych w centralnych dzielnicach Poznania (Stare Miasto i Nowe Miasto). Warto jednakże zauważyć, że majątek tych placówek był w dużej mierze już umorzony.

Wśród placówek świadczących usługi z zakresu kultury i sztuki, największa część rzeczowego majątku komunalnego skupiona była w centralnej dla miasta placówce kulturalnej, tj. Centrum Kultury „Zamek". Wśród placówek świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej majątek ten, znacznie umorzony, służył realizacji zadań przez domy pomocy społecznej.

Wskazany rozkład rzeczowego majątku komunalnego w Poznaniu między podmioty świadczące usługi społeczne jest typowy dla takich, jak Poznań jednostek samorządowych, tj. miast na prawach powiatu. Typowy jest również – jak można przypuszczać – stosunek między dochodami uzyskanymi z rzeczowego majątku komunalnego a wydatkami ponoszonymi na jego eksploatację i podejmowane inwestycje.

Niewspółmiernie wysokie wydatki na rzeczowy majątek komunalny w porównaniu z dochodami z niego płynącymi mogą świadczyć o tym, że rzeczowy majątek komunalny jest wykorzystywany przez jednostki samorządowe przede wszystkim do realizacji zadań. Służy on zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców wspólnoty samorządowej. Nie bez powodu największe więc środki z budżetu w sferze usług społecznych pochłania rzeczowy majątek komunalny wykorzystywany do świadczenia usług z zakresu oświaty i wychowania oraz opieki zdrowotnej. Można więc stwierdzić, że rzeczowy majątek komunalny nie jest traktowany jedynie jako źródło potencjalnych dochodów budżetowych, a władze lokalne Poznania nie wyzbywają się go dlatego, że pociąga on za sobą znaczne obciążenie dla samorządowego budżetu.

Zaprezentowane w tym opracowaniu dane nasuwają jednak w tym zakresie niepokojące spostrzeżenie – rzeczowy majątek komunalny będący w dyspozycji podmiotów świadczących usługi społeczne w Poznaniu jest już w znacznej mierze umorzony. Majątek ten „starzeje się" i będzie w związku z tym „potrzebował" coraz to większych nakładów finansowych z budżetu miasta, z zaciągniętych zobowiązań i od sponsorów, nie tylko na prowadzone w nim inwestycje, ale także bieżącą eksploatację.

Źródła

Agopszowicz A., Gilowska Z., Taniewska-Peszko M., *Prawo samorządu terytorialnego w zarysie*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999.

Dudzik S., *Działalność gospodarcza samorządu terytorialnego*, Wyd. Zakamycze, Kraków 1998.
Kalisiak M., Paluch W., *Działalność gospodarcza gminy i powiatu*, Wyd. Zachodnie Centrum Organizacji, Zielona Góra 2000.
Kańduła S., *Samodzielność gminy w zakresie gospodarki nieruchomościami komunalnymi*, w: *Samodzielność samorządu terytorialnego w Polsce*, red. E. Denek, Zeszyty Naukowe nr 7, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań 2001.
Niczyporuk J., *Mienie komunalne*, w: *Ustrój administracji publicznej*, red. J. Szreniawski, Wyd. UMCS, Lublin 1995.
Radzimiński P., *Mienie gminne. Zagadnienia podstawowe*, w: *Studia nad samorządem terytorialnym*, red. A. Błaś, Kolonia Limited, Wrocław 2002.
Szachułowicz J., Krassowska M., Łukaszewska A., *Gospodarka nieruchomościami. Przepisy i komentarz*, wyd. 2 zmienione, Wyd. Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.
Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 27 czerwca 1934 roku – Kodeks handlowy, DzU nr 57, poz. 502 z późn. zm.
Rozporządzenie Rady Ministrów z 2.02.1999 r. w sprawie trybu przekazania mienia przez Skarb Państwa powiatom i miastom na prawach powiatu oraz określenia kategorii mienia wyłączonego z przekazania, DzU nr 13, poz. 114.
Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn. DzU 1996, nr 13, poz. 74 z późn. zm.
Ustawa z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, DzU nr 55, poz. 321 z późn. zm.
Ustawa z 10.06.1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od Wojsk Federacji Rosyjskiej, DzU nr 79, poz. 633.
Ustawa z 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, DzU nr 132, poz. 622 z późn. zm.
Ustawa z 2.04.1997 r. – Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej, DzU nr 78, poz. 483.
Ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami, tekst jedn. DzU 2000, nr 46, poz. 543.
Ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym, tekst jedn. DzU 2001, nr 142, poz. 1592 z późn. zm.
Ustawa z 29.12.1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy administracyjnej państwa, DzU nr 162, poz. 1126.
Ustawa z 21.06.2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, DzU nr 71, poz. 733.
Informacja o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień 31.12.1999 roku.
Informacja o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień 30.06.2000 roku.
Informacja o stanie mienia komunalnego miasta Poznania na dzień 31.12.2001 roku.
Sprawozdanie z wykonania budżetu Poznania za 1999 rok.
Sprawozdanie z wykonania budżetu Poznania za 2000 rok.
Sprawozdanie z wykonania budżetu Poznania za 2001 rok.

Janina Kotlińska

A COMMUNE'S ASSETS IN THE SPHERE OF SOCIAL SERVICES (ON THE EXAMPLE OF POZNAŃ)

Summary

The aim of the article is to present, on the example of Poznan in the years 1999-2001, among others: which part of the commune's tangible assets was used by the city authorities in order to accomplish tasks in the sphere of social services? In which spheres of those services the value of the commune's assets utilized was the highest? Moreover, what revenues from the commune's tangible assets contributed to the city budget and what means from that budget were earmarked for maintaining and investing in these assets in particular fields of social services?

In the city of Poznań (with the rights of the poviat), only a slight percentage of the commune's assets (excluding the value of land) was used to render social services. Its biggest part fell on budget units including those rendering services in the field of education.

In Poznań the distribution of the communal tangible assets over social services - rendering entities, the proportion between revenues obtained from these assets and expenditures incurred for its exploitation and investments are typical for the cities with the rights of a poviat. At the same time these assets are to a significant extent written off, "getting old", and will "need" a bigger and bigger financial outlays.